

CHRISTELIJK-DEMOCRATISCHE UNIE

De **Christelijk-Democratische Unie** (CDU) is ontstaan uit de restanten van verschillende in 1925 vrijwel verdwenen linkse protestants-christelijke partijtjes als de **Christelijk-Sociale Partij / Protestantsche Volkspartij** (CSP/PVP), de **Christelijke Volkspartij**, en de **Christen-Democratische Partij**. Ondanks de aanwezigheid van bekende antimilitaristen als J.J. Buskes en Fedde Schurer zou de partij tot 1933 weinig succes hebben.

De verkiezingen voor de Tweede Kamer op 1 juli 1925 waren voor de verschillende linkse protestantse partijtjes op een fiasco uitgelopen. Zowel de **Christelijk Democratische Federatie**, waarin een drietal christen-democratische partijtjes samenwerkten, als de PVP (voorheen CSP) slaagden er niet in de kiesdrempel te halen. Kort na de verkiezingen werden beide partijen ontbonden en leek aan de twintigjarige geschiedenis van de christen-democratische stroming in Nederland een einde te zijn gekomen. In april 1926 riep een groep oud-leden van de CSP/PVP, waaronder Rintje van der Brug en H. Steketee, evenwel een commissie in het leven die de mogelijkheid van een nieuwe samenbundeling van christen-democratische krachten moest nagaan. De commissie wist enige leden van andere protestantse partijtjes te interesseren en op 11 december 1926 werd te Utrecht de CDU opgericht. Van der Brug werd voorzitter van de partij.

De partij kende een moeizame start. Het ontbrak de partij voornamelijk aan een aansprekende leiding en een wervend programma om aan de anonimiteit te ontsnappen. De partij zag af van deelname aan de verkiezingen voor de Provinciale Staten in 1927, maar nam wel in enkele gemeenten deel aan de in hetzelfde jaar gehouden verkiezingen voor de gemeenteraad. Het leverde de CDU enkele zetels op in Twente.

Op de algemene vergadering van januari 1929 maakte de CDU een belangrijke programmatische ommezwaai. De partij stelde zich voortaan principieel op het standpunt van de nationale ontwapening. Een belangrijke aandeel in deze koerswijziging had de jonge predikant J.J. Buskes, die zich in 1929 bij de partij had aangemeld. Onder zijn leiding ging in 1929 een commissie aan het werk om het beginselprogramma van de partij op te stellen. Na veel discussie en oponthoud werd dit programma eerst in november 1932 door de algemene vergadering goedgekeurd. De CDU sprak zich in het programma nog eens nadrukkelijk uit voor nationale ontwapening als 'eisch van het christelijk geweten'. Hoewel de belangstelling voor de CDU sinds het toetreden van Buskes en Schurer zienderogen toenam, was een electorale doorbraak echter uitgebleven. Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer op 3 juli 1929 kwam de partij niet verder dan 12.000 stemmen (0,38%).

Pas in 1933 slaagde de CDU erin een zetel te halen; een succes dat de partij te danken had aan de populariteit van haar nieuwe voorman Hendrik van Houten op het Friese en Groningse platteland. Van Houten dankte deze populariteit aan zijn voorzitterschap van de Bond van Landpachters. In 1937 verdubbelden de christen-democraten hun aanhang en kregen ze een tweede zetel in de Tweede Kamer. Behalve stemmen van ontevreden boeren verzamelde de CDU in 1937, als enige consequent antimilitaristische partij, ook pacifistische stemmen. De partij bleef ook na de steeds groter wordende Duitse dreiging vasthouden aan haar ontwapeningsstandpunt.

Na de Tweede Wereldoorlog zou de partij voor korte tijd terugkeren. In februari 1946 besloot het partijcongres tot aansluiting bij de nieuw opgerichte PvdA. Een kleine groep maakte de overstap niet mee en stichtte de Christen Democratische Volks Partij. Deze heeft evenwel nooit aan verkiezingen voor de Tweede Kamer deelgenomen.